

Araştırma Makalesi / Research Article

COVID-19 PANDEMİSİNDE MUHASEBE DERSLERİNDE UYGULANAN UZAKTAN EĞİTİM YÖNTEMLERİNİN İNCELENMESİ VE BİR MODEL ÖNERİSİ*

Dr. Öğr. Üyesi Aydın BAĞDAT

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya MYO, (aydinbagdat@subu.edu.tr)

ÖZET

Covid-19 pandemisi, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kısa zaman içinde insan yaşamının her anını etkisi altına almıştır. Bu durumdan eğitim de önemli ölçüde etkilenmiş ve yoğun olarak yüz yüze yapılan eğitim şeklinin neredeyse tamamı uzaktan eğitime dönüştürülmüştür. Pandemi öncesinde eğitimde önemli bir yeri olan teknoloji, pandemi sonrasında uzaktan eğitim ile birlikte eğitim sektörüne yön veren bir konuma gelmiş ve eğitimde yeni yöntemler ortaya çıkmaya başlamıştır. Muhasebe derslerinin zorluğu algısı ile öğrenciler yüz yüze eğitimde bile birçok sorun yaşamakta iken, uzaktan eğitimde bu sorunların daha da arttığı gözlenmektedir. Muhasebe eğitimi de, pandemi ile birlikte asenkron veya senkron şekilde yürütülmekte olan eğitim ortamında yeni model arayışı içine girmiştir. Çalışmanın amacı, pandemi döneminde muhasebe eğitiminde uygulanan öğretim yöntemlerini ortaya koymak suretiyle yeni modellerin geliştirilmesine katkı sunmaktır. Bu kapsamda altı üniversiteden muhasebe derslerini veren on iki akademisyen ile kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak, yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır. Araştırma soruları çerçevesinde uyguladıkları eğitim şekilleri konusunda çıkarımlar ortaya konularak nitel analiz uygulanmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin derse katılım oranının düşük olması, ölçme ve değerlendirme sonuçlarının güvenilirliğinin zayıf olması, öğrenci ile iletişimin zor olması gibi bulgulara ulaşılmıştır. Bu bakımdan gelecek çalışmalar için konunun öğrenciler açısından nitel veya nicel bir yöntem ile ele alınması ve elde edilen sonuçların karşılaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Covid-19, Muhasebe Eğitimi, Uzaktan Eğitim.

AN INVESTIGATION OF DISTANCE EDUCATION METHODS APPLIED IN ACCOUNTING COURSES IN COVID-19 PANDEMIC AND A MODEL PROPOSAL

ABSTRACT

The Covid-19 pandemic has affected every moment of human life in a short time in our country as well as all over the world. Education was also significantly affected by this situation and almost all of the intensive face-to-face education was transformed into distance education. Technology, which had an important place in education before the pandemic, has reached a position that directs the education sector with distance education after the pandemic and new models in education have started to emerge. While students experience many problems even in face-to-face education with the perception of the difficulty of accounting courses, it is observed that these problems increase even more in distance

* Bu çalışma, ICAFR2020 Muhasebe ve Finans Araştırmaları Kongresinde sunulan bildiri genişletilerek hazırlanmıştır.

education. Accounting education has also sought a new model in the education environment that is carried out asynchronously or synchronously with the pandemic. The aim of the study is to contribute to the development of new models by revealing the teaching methods applied in accounting education during the pandemic period. In this context, semi-structured interviews were conducted with twelve lecturers who teach accounting courses from six universities, using the snowball sampling method. Qualitative analysis was applied by making inferences about the education styles they applied within the framework of the research questions. As a result of the study, it was found that the student participation rate was low, the reliability of measurement and evaluation results was poor, and communication with the student was difficult. In this respect, for future studies, it is recommended that the subject be handled with a qualitative or quantitative method and the results obtained should be compared.

Keywords: *Pandemic, Covid-19, Accounting Education, Distance Education.*

1. Giriş

Dünya'yı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi, ülkemizde de birçok alanda etkisini göstermiş ve olumsuz etkiler ortaya çıkarmıştır. Eğitim sektörü, bu olumsuz etkinin görüldüğü alanların başında sayılabilir. Çünkü ülkenin tamamında ani bir refleksle yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçilmiş olması sadece öğrenci ve eğitimcileri değil, tüm toplumu etkilemiştir. Bu süreçte uzaktan yapılan eğitimi verimli hale getirebilmek için tek tip veya çoklu yöntemlerin kullanımı söz konusu olabilmektedir. Bu yöntemler senkron ve asenkron ders anlatımı veya ders notları üzerinden sınav yapılması şeklinde sayılabilir.

Chen vd. (2010) yaptıkları bir araştırmada, bir maliyet muhasebesi kursunda aynı eğitmen tarafından yürütülen çevrimiçi eğitim ile geleneksel eğitimi karşılaştırmıştır. Çevrimiçi eğitimde eğitmen ile etkileşimde sorun yaşanmadığı, ancak geleneksel öğrenme yaklaşımının öğrenci deneyimine bir zenginlik düzeyi sağladığı ortaya konulmuştur.

Özer vd. (2019), teknoloji kabul modelini kullanarak yaptıkları anket çalışmasında, muhasebe derslerini yürüten akademisyenlerin uzaktan eğitim uygulamalarını kabullerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırma sonucunda muhasebe akademisyenlerinin uzaktan eğitim yöntemini kullanışlı ve kolay uygulanabilir olarak algılamaları durumunda, kendilerinin uzaktan eğitimi kullanım yönünde tutum oluşturmaları ve bu konuda direnç göstermeyecekleri ifade edilmiştir.

Kurnaz & Serçemeli (2020)'nin pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine bakış açılarını değerlendirme üzerine yaptıkları çalışmada, akademisyenlerin uzaktan eğitime genel bakışları ve muhasebe derslerinin uzaktan eğitimle yürütülmesine ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Bu çerçevede Türkiye'de faaliyet gösteren devlet ve vakıf üniversitelerinde muhasebe derslerini yürüten akademisyenlere anket uygulanmıştır. Sonuç olarak muhasebe derslerinin teori ve uygulamanın birlikte yürütülmesi gerektiği için uzaktan eğitimin bu derslerin yürütülmesinde uygun olmayan bir yöntem olduğu görüşü öne çıkmıştır.

Genel olarak yaşanan sorunların tamamı muhasebe eğitiminde de görülmekle birlikte, mesleki bir uzmanlık kazandırmaya dayalı ve uygulamaya dönük bir anlatım gerektiren muhasebe derslerinde farklı sorunlar da yaşanabilmektedir. Muhasebe eğitiminde öğrenci ile yüz yüze etkileşimin önemli olduğu düşünülerek, çalışmada muhasebe alanı özel olarak incelemeye değer görülmüştür. Bu bakımdan çalışmada üniversitelerde muhasebe derslerini anlatan eğitimcilerin kullandıkları yöntemler ve yaşadıkları sorunlara odaklanılmıştır.

Çalışmada öncelikle Covid-19 pandemisinin eğitime olan etkileri, genel olarak kullanılan eğitim yöntemleri ve pandemi döneminde muhasebe derslerinin durumu literatür taraması yöntemiyle ikincil veriler kullanılarak ortaya konulmuştur. Daha sonra çalışmanın temelini oluşturan ve altı farklı üniversitede muhasebe derslerini yürüten akademisyenler ile yapılan mülakatlardan elde edilen verilerin değerlendirilmesi yapılmış olup, bu değerlendirme sırasında araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Araştırmada kartopu örnekleme yoluyla yarı yapılandırılmış mülakat uygulanmış ve kodlama tekniği ile katılımcıların vermiş olduğu cevaplar analiz edilmiştir.

2. Uzaktan Eğitimin Geçmişi

Uzaktan eğitimin birçok tanımı yapılmakla birlikte California Distance Learning Project tarafından yapılmış olan tanımda, eğitimi alan ile eğitim kaynakları arasında bağlantı kurmak suretiyle gerçekleştirilen bir eğitim yöntemi olarak ifade edilmiştir (Al & Madran, 2004: 261). Teknolojinin gelişmesi ile iletişim teknolojisinde de değişimler ortaya çıkmış ve eğitim alan ile eğitimcinin iletişimi oldukça kolaylaşmıştır. Bu etki ile uzaktan eğitim de her geçen gün artış göstermiştir.

Covid-19 pandemisi sağlık sektörü ile birlikte eğitim sektöründe de köklü değişimlere neden olmuş ve uzaktan eğitime geçişi hızlandırmıştır. Dünya’da uzun bir geçmişe sahip olan, ancak birçok kişi tarafından halen kullanılmamış durumda olan uzaktan eğitim, 2020 yılının başında ortaya çıkan pandemi ile birlikte neredeyse tüm dünyada zorunlu hale gelmiştir. Tarihi yakın geçmişe dayandığı düşünülen uzaktan eğitimin 18. yüzyıldan itibaren kullanılmakta olduğu Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1: Dünya’da Uzaktan Eğitimin Tarihi Gelişimi

Yıllar	Uygulama Yeri	Uygulama Şekli
1728	Boston Gazetesi	Steno Dersleri
1843	University Corresponce Collage ve Ticari Kurumlar	Mektupla Öğretim
1894	Oxford’da Wolsey Hall College	Mektupla Öğretim
1910	Metropolitan College	Mektupla Öğretim
1920	Amerika Birleşik Devletleri	Eğitsel Radyo Yayını
1922	İngiltere, Fransa, Sovyetler Birliği	Eğitsel Radyo Yayını
1932-1937	ABD - IOWA Üniversitesi	İlk Eğitim Televizyonu Yayını
1958	İtalya	Televizyon Okulu Projesi (3,5 milyon kişiye okuma-yazma öğretilmiştir.)
1960	İngiltere - British Open University	Televizyon ile Uzaktan Eğitim
1995	İngiltere - Clyde Sanal Ü.	Uzaktan Eğitim
1997	ABD - Kentucky Sanal Ü. - Western Governors Ü. - Pennsylvania Ü. - Güney Carolina Ü.	Uzaktan Eğitim

Kaynak: Arat, T. & Bakan, Ö. (2011). Uzaktan eğitim ve uygulamaları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 14(1), 363-374.

Uzaktan eğitimin Dünya’da ilk olarak 18. yüzyılda gazete, 19. yüzyıllarda ise mektup yoluyla kullanılmaya başlandığı görülmektedir. ABD’de 1920’li yıllarda radyo yayını ile 1930’lu yıllarda televizyon yayını ile uzaktan eğitim yöntemi uygulanmıştır. 1960’lı yıllarda ise, İtalya ve İngiltere’de televizyon yoluyla uzaktan eğitim faaliyetlerinin başarılı şekilde gerçekleştirildiği görülmektedir. Dünya’da uzaktan eğitim faaliyetlerine genellikle üniversitelerin öncülük ettiği de anlaşılmaktadır.

Türkiye’de ise ilk uzaktan eğitim faaliyetine 1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığı’nın Mektupla Öğretim Merkezi’ni kurması ile başlamıştır. 1975 yılında Deneme Yüksek Öğretmen Okulu’na yüz yüze eğitim yanında mektup, televizyon ve radyo ile öğretim yöntemleri de uygulanmıştır. Aynı zamanda 1960’lı yıllarda TRT aracılığıyla eğitsel yayınlar gerçekleştirilmiştir. 1982 yılında kurulan Açık Öğretim Fakültesi’nin eğitimleri radyo ve televizyon yayınları ile desteklenmiştir (Arat & Bakan, 2014: 366). Günümüzde de başta Anadolu Üniversitesi olmak üzere Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi gibi üniversitelerin açık öğretim fakültelelerinde uzaktan eğitim programları yer almaktadır.

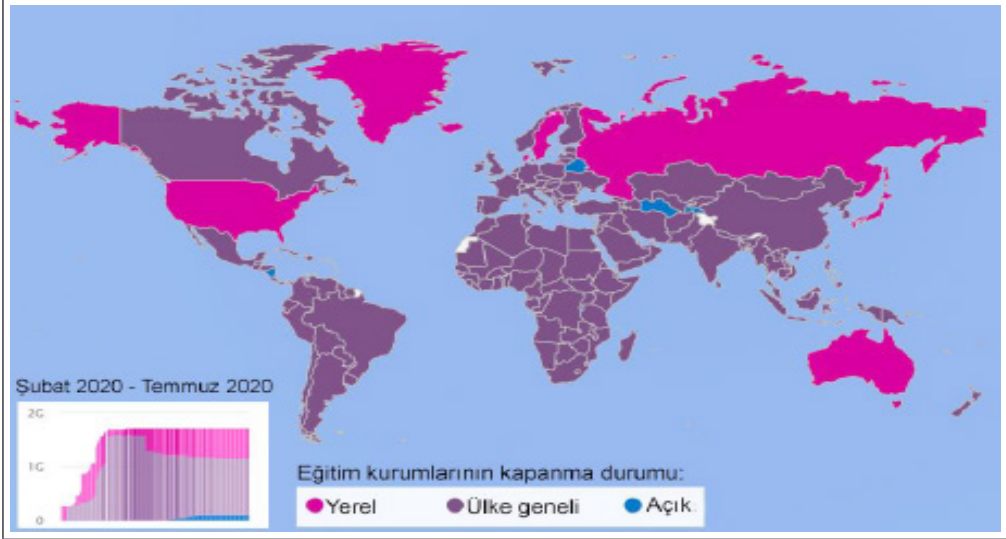
3. Pandemi Döneminde Eğitim Yöntemleri

Pandemi öncesinde üniversite sınavlarına hazırlık, yabancı dil sınavlarına hazırlık ve üniversitelerde açık öğretim fakültelerinde öğretim gibi birçok amaçla kullanılmakta olan uzaktan eğitim yöntemleri pandemi ile birlikte eğitimin her alanında kullanılmaya başlanmıştır. Ülkeler teknolojik altyapıları ve imkânları doğrultusunda uzaktan eğitimin farklı yöntemlerini kullanarak eğitimi kesintiye uğratmama çabası içine girmiştir.

Ancak pandemi ile birlikte tüm Dünya’da eğitim kesintiye uğramış ve 191 ülkede okul öncesinden yüksek öğretime kadar her alanda yüz yüze eğitim yapılamamıştır. 1,6 milyar öğrenci pandemi sürecinden etkilenmiş ve bu süreçte her 10 öğrenciden 9’unun eğitimi kesintiye uğramış bulunmaktadır (Bozkurt, 2020: 114). Sadece birkaç ülke dışında tüm Dünya’da okulların ülke genelinde veya yerel düzeyde kapanmış olduğu Şekil 1’de görülmektedir. Bu kesinti üzerine birçok devlet gibi Türkiye’de ülke çapında acil uzaktan eğitim hareketi başlatmıştır.

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı hızlı bir şekilde hem web tabanlı hem de televizyon üzerinden senkron ve asenkron olarak eğitime başlamıştır. Yükseköğretim kurumları ise, ders notlarının yayınlanması ve asenkron (ders videosu paylaşımı) veya web tabanlı senkron (eş zamanlı ve canlı) olarak farklı öğretim yöntemleri uygulamıştır. Yükseköğretimde ölçme-değerlendirme sistemleri ise, öğrenci tarafından ödev/proje hazırlayarak online gönderim veya online sınav şeklinde yürütülmüştür.

Şekil 1: Eğitimi Kesintiye Uğrayan Ülkeler

Kaynak: UNECCO, (2020). Startling digital divides in distance learning emerge. Erişim Tarihi: 17.10.2020, <https://en.unesco.org/news/startling-digital-divides-distance-learning-emerge>.

Ders Notlarının Yayınlanması: Bazı yükseköğretim kurumlarının alt yapısı uygun olmadığından pandemiye ani refleks gösterememiş ve sadece öğrenci bilgi sistemleri üzerinden derslerin eksik ders notlarının tamamlanarak web tabanlı olarak yayınlanması yöntemi uygulanmıştır. Ders notlarının yayınlanması yönteminde, öğrencinin ders notlarını okumak suretiyle ödev/projelerini tamamlaması veya sınavlara hazırlanması istenmiştir. Buna ilave olarak öğretim elemanları öğrenci ile web tabanlı veya telefon tabanlı olarak iletişime geçerek, sorularına cevap vermişlerdir.

Asenkron Ders Anlatımı: Biraz daha güçlü bir alt yapıya sahip olan yükseköğretim kurumları ise, ders notlarına ilave olarak ders videolarının çekilerek web tabanlı bir platform üzerinden öğrencileri ile paylaşılması yöntemini uygulamıştır. Bu yöntemde örgün eğitimde anlatımı yapılan bir saatlik ders için öğretim elemanının ders içeriğine uygun şekilde en az 20-25 dakikalık bir video çekmesi ve belirtilen platforma yüklemesi sağlanmıştır. Öğrencilerin ders notlarını okumalarının yanında video çekimlerini izlemeleri ve online sınav/ödev/proje vb. ölçme-değerlendirme yöntemlerine hazırlanmaları istenmiştir. Ayrıca öğretim elemanları öğrenciler ile web tabanlı veya telefon tabanlı olarak iletişime geçmiştir.

Senkron (Eş Zamanlı ve Canlı) Ders Anlatımı: Eğitim bilgi sistemleri canlı ders yapmaya uygun olan yükseköğretim kurumları pandemi sonrasında ani bir refleks ile eğitimin tatil edilmesinin ardından eş zamanlı derslere başlamıştır. Bu yöntemde içeriğe uygun olarak bilgi sistemine yüklenen ders notlarına ilaveten, dersler her hafta belirli bir saatte öğrencilerin de canlı olarak bağlandığı platform üzerinden yapılmaktadır. Dersler, örgün eğitimdeki her bir saatlik ders için en az 20-25 dakika canlı ders yapılması şeklinde yürütülmektedir. Öğrencilerin ders notlarını okumalarının yanında canlı derslere katılarak soru sormaları da sağlanmakta ve online sınav/ödev/proje vb. ölçme-değerlendirme yöntemlerine daha da hazırlıklı olmaları

beklenmektedir. Senkron ders anlatımında, öğretim elemanının öğrenci ile ayrıca bir iletişim kurmasına da gerek kalmamaktadır.

Özellikle Türkiye’de pandemi ile birlikte yükseköğretimde zorunlu olarak uygulanan uzaktan öğrenme yöntemlerinin bu çerçevede gerçekleştiği gözlenmiştir. Yükseköğretim kurumları 2020-2021 eğitim-öğretim döneminin başlaması ile senkron ders anlatımı yöntemine hızla adapte olmuş ve birçok üniversite canlı derslere başlamıştır.

4. Pandemi Döneminde Muhasebe Derslerinin Durumu

Pandemi nedeniyle eğitime ara verilerek, kurumlar tarafından uzaktan eğitim kararı alınmış ve bu kararlar bir zorunluluk üzerine alınmıştır. Bundan dolayı uzaktan eğitimin, derslerin tamamı için uygunluk değerlendirmesi yapma imkânı olmadan karar almak zorunda kalınmıştır. Özellikle teknik alanlardaki ve uygulama ağırlıklı derslerin uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesinde büyük zorluklar yaşanmıştır. Bazı sosyal içerikli derslerde ise, genel olarak sorun yaşanmadan derslerin yürütülmesi sağlanmıştır. Zaten bazı sosyal içerikli derslerin işlenmesinde, pandemi öncesinde de uzaktan eğitim kullanılmaktaydı.

Muhasebe dersleri de büyük çoğunlukta sosyal bölümlerde yer alan, ancak uygulama yönü fazla olan derslerdir. Bu açıdan muhasebe derslerinde uygulama noktasında uzaktan eğitim ile birlikte yeni zorluklar da ortaya çıkmıştır. Muhasebe derslerinde örgün eğitimde tahta çok sık kullanılmakta, bazı kritik konuların anlatılmasında tekrar tekrar anlatım gerekmeğe ve öğrencilerin soruları derse yön vermektedir. Ayrıca ölçme-değerlendirme yöntemi olarak birçok uygulamalı derste olduğu gibi muhasebe derslerinde de yüz yüze sınav büyük önem taşımaktadır.

5. Pandemi Döneminde Muhasebe Derslerinde Uygulanan Eğitim Yöntemlerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Analiz

Özellikle sosyal bölümlerde okutulan muhasebe derslerinin, yoğun olarak uygulama ağırlıklı olmasından dolayı pandemi ile zorunlu olarak geçilen uzaktan eğitimden en çok etkilenen dersler olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmada, muhasebe derslerinde uygulanmakta olan eğitim modellerinin değerlendirmesi yapılmaktadır. Bu kapsamda altı farklı üniversitede muhasebe derslerini yürüten on iki öğretim elemanına araştırma soruları yöneltilmiş ve nitel bir analiz uygulanmıştır.

5.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Çalışmanın amacı, pandemi döneminde muhasebe eğitiminde uygulanan öğretim yöntemlerini inceleyerek uzaktan eğitim yoluyla muhasebe derslerinin daha verimli şekilde yürütülebilmesi için yeni modellerin geliştirilmesine katkı sunmaktır. Literatür taraması ile uzaktan eğitimin geçmişi ve pandemi döneminde eğitimin durumu konuları incelenmiştir. Bu bilgiler ışığında yükseköğretimde uzaktan eğitimde uygulanan temel yöntemler ortaya konulmuştur. Ayrıca altı üniversiteden muhasebe derslerini veren on iki öğretim elemanı ile kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak, yarı yapılandırılmış mülakatlar (Mülakat sorularının Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 17.12.2020 tarih ve E.12151 sayılı yazısı ile etiğe uygun olduğu belirtilmiştir) yapılmıştır. Elde edilen verilere kodlama tekniği kullanılarak nitel analiz uygulanmıştır.

5.2. Araştırma Soruları

Araştırmada katılımcılara 8 adet soru yöneltilmiş olup, bu sorular aşağıda belirtildiği şekilde 5 ana başlık altında toplanmıştır;

- Üniversitelerin pandemi döneminde uyguladığı uzaktan eğitim yöntemleri ve başarı düzeyi,
- Muhasebe derslerinde uygulanan eğitim yöntemleri ve başarı düzeyi,
- Muhasebe derslerinde uygulanan ölçme-değerlendirme yöntemleri ve başarı düzeyi,
- Öğrencilerin dersleri takip durumu ve başarıya etkisi,
- Uzaktan eğitim yoluyla muhasebe derslerinin yürütülmesinde yaşanan temel sorunlar ve çözüm önerileri.

5.3. Veriler ve Analizler

Çalışma kapsamında ihtiyaç duyulan veriler yüz yüze, telefon yoluyla ve diğer iletişim kanalları kullanılarak mülakat yöntemi ile toplanmıştır. Mülakatlar farklı üniversitelerde görev yapmakta ve muhasebe derslerini yürütmekte olan öğretim elemanları ile yapılmıştır. Her bir katılımcıya çalışılan üniversitenin farklılığını belirtecek şekilde 4 haneli kod tanımlanmış ve verilen cevaplar analiz edilmiştir. Kodun ilk iki hanesi katılımcının görev yaptığı üniversiteyi, sonraki iki hanesi ise katılımcıyı ifade etmektedir.

Tablo 2: Verilerin Özeti

Katılımcı	Eğitim Yöntemi	Sınavlar ve Derse Katılım	Öğrenmeye Etki	Temel Sorunlar	Öneriler
U1K1	Asenkron (Video), Ders notu.	-Ödev, -Katılım zorunludur ve oldukça düşüktür.	-Başarı düşüktür. Faydalı olmaya çalışılmıştır. Derse katılım düşüktür.	-Altyapı eksikliği, -Öğrencilerin bilgisayar ve internete erişimi sorunu.	-Dersler eş zamanlı ve öğrenci ile etkileşim yüksek olmalıdır.
U1K2	Asenkron ve 2020-2021'de senkron, ders notu.	-Ödev, -Katılım zorunludur.	-Asenkron ve ders notu yükleme yöntemleri başarılı değildir. -Senkron yöntem daha başarılıdır.	-Ödev verilerek ölçme değerlendirmenin uygun olmaması, -Asenkron yöntemde etkileşimin olmaması, -Senkron derste öğrencinin dersi dinlememe durumu.	-Senkron anlatımda ders notları ders sırasında öğrencinin önünde olmalıdır. -Final sınavları mutlaka yüz yüze yapılmalıdır.

Tablo 2 devam

U1K3	Asenkron ve 2020-2021'de senkron, ders notu.	-Ödev, Test, Uzaktan Luca uygulaması, -Derse katılım zorunludur ve katılım oranı %60-70 civarındadır.	-Asenkron kesinlikle verimli değildir. -Senkronda katılıma bağlı olarak verim artmaktadır.	-Asenkronda öğrenci katılımının az olması, -Senkronda bağlantı kesilmesi, -Öğrencilerde derse katılım zayıflığı ve dikkat dağınıklığı sorunu,	-Uygulamalı derslerin sınavlarının yüz yüze yapılması -Web tabanlı program veya uygulamaların kullanılması, -Uzaktan dersler kesinlikle senkron olmalıdır.
U2K4	Bahar yy. asenkron, sonra senkron ve ders notu.	-Ödev, Test, Klasik sınav. -Katılım bilgisi yok. Önceki dönemlerde katılım %5-10 iken, güz yy. da %50'nin üzerindedir. Haftalar ilerledikçe katılım düşmektedir.	-Asenkron verimsiz bir yöntemdir. -Senkron verimli ve öğrencilerin dersleri kayıttan da izlemeleri güçlü yanındır.	-Asenkronda öğrenci katılımının az olması, -Senkronda bağlantı kesilmesi, -Uzaktan sınavlarda öğrencileri denetim sorunu,	-Derslerin sonunda öğrencilere telefon uygulamaları ile sorular sorulabilir. -Derse katılım zorunlu hale gerilmelidir. -Test sınavlarında soru havuzundan her öğrenciye farklı soru sorulabilir.
U2K5	Bahar yy. asenkron, sonra senkron ve ders notu.	-Ödev verildi ve mail ile dönüş alındı. -Derse devamına bakılmadı. Devam düşüktü.	-Asenkron ders öğrenci ile hocayı buluşturmadığı için verimli değildir. -Senkron ders başarılı.	-Asenkron şeklinde öğrenci ile hoca etkileşimin olmaması.	-Senkron derste ders öncesi ve sonrasında sistemde mutlaka ders notu yüklü olmalıdır.
U3K6	Senkron, sanal sınıf ve ders notu.	-Sınavlar ödev ve online test şeklindedir. -Derse devam belirli kriterlere tabidir. -Canlı derslere katılım düşük, ancak kayıttan dinleyenler de vardır.	-Öğrencilerin dersi kayıttan izleme olanağı sağladığından öğrenme açısından bir fırsattır. -Sınavların objektif olmaması, öğreticinin öğrenme düzeyini tespitine engel olmaktadır.	-Derse katılımın az olması, -Öğrencilerle etkileşimin yetersiz olması, -Sistemsel sorunların yaşanması. -Sınavların objektif olmaması.	-Tahtada anlatıma uygun sistem kurulabilir. -Derse katılım zorunlu olabilir. -Kamera ile sınav gibi ölçme-değerlendirmeye objektif sistem getirilebilir.

Tablo 2 devam

U3K7	Senkron ve ders notu.	<p>-Sınavlar ödev ve online test şeklindedir.</p> <p>-Derse katılım belirli kriterlere tabidir.</p> <p>-Canlı derslere katılım %10-15 civarındadır.</p>	<p>-Dersi kayıttan izleme imkânı, yararlanan öğrenci için avantajdır.</p> <p>-Sınavların objektif olmaması ise olumsuz bir durumdur.</p> <p>-Uygulamalı dersler için öğrenme zor olmaktadır.</p>	<p>-Derse katılımın az olması,</p> <p>-Sınavların objektif yapılamaması,</p> <p>-Uygulamalı derslerde yeterince pratik yapılamaması.</p>	<p>-En azından final sınavlarının yüz yüze yapılması,</p> <p>-Derse katılım veya dersi kayıttan izlemenin zorunlu tutulması.</p>
U4K8	İlk aşamada senkron-asenkron ve ders notları, güz yy. da senkron ve ders notları.	<p>-Muhasebe ödev tercih edildi. Online sınav da mevcut.</p> <p>-Katılım zorunlu olup, yaklaşık %30 olmuştur.</p>	<p>-Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre etkinliği düşüktür.</p> <p>-Hastalıktan nedeniyle eğitimden geri kalmanın önüne geçmiştir.</p> <p>-Teknoloji kullanımını geliştirmiş ve eğitimde zaman sınırlaması ortadan kalkmıştır.</p>	<p>-Derse katılımın düşük olması,</p> <p>-Sınavlar objektif değildir.</p> <p>-İnternet ve bilgisayar imkânı sorunu,</p> <p>-Öğrencilerin yeterli düzeyde ders çalışmaması.</p>	<p>-Derse katılımı artırmak için kısa öz ve bol örnekli anlatım,</p> <p>-Öğrencilere ücretsiz internet sağlanması,</p> <p>-Sınavların eş zamanlı yapılması,</p> <p>-Öğrencilere pratik yapma imkânı verilmesi</p>
U4K9	Senkron	<p>-Çoktan seçmeli soru ve ödev,</p> <p>-Katılım yaklaşık %50.</p>	<p>-Öğrenciler sesli ve görüntü katılım sağlarsa verim artmaktadır.</p> <p>Dersleri kayıttan izleme imkânı da katkı sağlar.</p>	<p>-İnternet ağının yavaş olması,</p> <p>-Ses ve görüntü kalitesi sorunu.</p>	<p>-Uygulama içerisinde tahta geliştirilmeli ve öğrencilerde kullanabilmelidir.</p> <p>-Platform üzerinde pratik çalışmalar ve kısa sınav uygulamaları olmalıdır.</p>

U5K10	Senkron ve asenkron	-Ödev -Dersi takip zorunluluğu bildirilmedi. -Katılım %22.	-Kısmen başarılıdır. -Dersin tekrar izlenmesi pekiştirmeyi sağlar. -Öğrencilerin soruları için forum yöntemi kullanılmaktadır.	-İnternet, kamera ve ses sorunları, -Sistemin yavaş olması.	-Dersi takip zorunlu olmalıdır. -Sınavlar online olarak yapılmalıdır. -Daha fazla ders kayıt stüdyosu olmalıdır.
U5K11	Senkron ve asenkron	-Ödev -Dersi takip zorunluluğu yoktur. -Katılım %5-10 civarı.	-Kısmen başarılıdır. -Dersin tekrar izlenmesi pekiştirmeyi sağlar.	-Asenkronunda video çekimi ve düzenlemesi zorluğu, -Öğrencinin derse katılımının yetersiz olması, -Öğrenci ile etkileşimin olmaması.	-Dersi takip zorunlu olmalıdır. -Sınavlar online veya yüz yüze olarak yapılmalıdır.
U6K12	%40 Senkron, kalanı asenkron ve ders notu.	-Araştırma ödevi ve online sınav. -Canlı derse katılım veya kayıtlı dersi 1 hafta içinde izleme zorunluluğu var. -Derse katılım yüksektir.	-İçinde bulunulan şartlar çerçevesinde başarı sağlanmıştır. -Şartlara rağmen öğrenci ile eğitimci aynı platformda eş zamanlı buluşmuştur. -Uygulamalı derslerde başarı düşüktür.	-Alt yapı ve ekipman yetersizliği, -İnteraktif anlatımın yapılamaması, -Öğrenciye yeterli bilgilendirmenin yapılamaması,	-Alt yapı ve ekipman eksikliğinin giderilmesi, -Ters-yüz edilmiş öğrenme modeline yatırım yapılması.

Elde edilen mülakat verileri yükseköğretim kurumlarında uygulanan eğitim yöntemi, muhasebe derslerinde uygulanan ölçme-değerlendirme sistemleri, uzaktan eğitimin öğrenmeye etkisi, yaşanan temel sorunlar ve katılımcıların önerileri başlıkları kapsamında Tablo 1'de özet olarak verilmiştir. Ayrıca ilgili değişkenler alt başlıklar şeklinde de ele alınacaktır.

5.3.1. Üniversitelerin Uyguladığı Yöntemler Açısından Değerlendirme (Eğitim Yöntemi)

Katılımcılara görev yaptıkları yükseköğretim kurumlarında ders notu/asekron/senkron uzaktan eğitim yöntemlerinden hangisi/hangilerinin kullanıldığı sorusu yöneltilmiştir. Yükseköğretim kurumlarının büyük çoğunluğunun pandemi sürecinin başında ders notu ve asenkron (video yükleme) yöntem ile eğitime devam ettiği anlaşılmaktadır. Sürecin devamında 2020 yaz ve 2020-2021 güz dönemlerinde ise senkron eğitime geçildiği görülmektedir.

5.3.2. Muhasebe Derslerinde Uygulanan Eğitim Yöntemlerinin Değerlendirilmesi (Muhasebe Dersleri)

Katılımcılara muhasebe derslerinde ders notu/asenkron/senkron uzaktan eğitim yöntemlerinden hangisi/hangilerinin kullanıldığı sorusu yöneltilmiş olup, muhasebe derslerindeki eğitim yönteminin üniversite genelinde uygulanan yöntem ile aynı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Muhasebe derslerinde de ilk aşamada ders notu ve asenkron yöntem, sonraki dönemlerde ise senkron yönetime geçildiği görülmektedir.

5.3.3. Muhasebe Derslerinin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Değerlendirilmesi (Muhasebede Ölçme-Değerlendirme)

Zorunlu uzaktan eğitim döneminde muhasebe derslerinde uygulanan ölçme-değerlendirme yöntemleri incelendiğinde klasik ödev, araştırma ödevi, klasik sınav vb. uygulamaların ön planda olduğu, ancak alt yapısı uygun olan üniversitelerde ise online sınavların öne çıktığı görülmektedir.

5.3.4. Muhasebe Derslerinde Uygulanan Eğitim Yöntemi ve Dersleri Takibin Başarıya Etkisinin Değerlendirilmesi (Öğrenmeye Etki)

Muhasebe derslerinde üniversitelerin genelinde uygulanan yöntemler ile aynı uzaktan eğitim yönteminin uygulandığı anlaşılmaktadır. Ancak muhasebe dersleri uygulama açısından yoğun dersler olduğundan asenkron eğitim yönteminin kullanıldığında derslerden alınan notlar yüksek olsa da, dersin öğrenme başarısının öğrenci ile eğitiminin aynı ortamda buluşmaması, öğrencilerin soru sormaması vb. nedenlerden dolayı düşük olduğu kanaati ortaya çıkmaktadır.

Muhasebe derslerinin öğreniminde yüz yüze eğitimde daha yüksek başarı elde edilmekle birlikte, zorunlu uzaktan eğitim döneminde senkron yöntemin muhasebe dersleri için daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Senkron yöntemde öğrencilerin ders sırasında anlayamadıkları konuları sonradan kayıttan izlemek suretiyle öğrenmenin başarısının daha da artacağı kanaati oluşmuştur.

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin hem genel olarak hem de muhasebe derslerinde kısıtlı imkanlar, internet sorunları, dersi takipte isteksizlik, uzaktan derse katılımın zorunlu tutulmaması vb. nedenlerle derse katılımında aksaklıklar yaşanmaktadır. Asenkron yöntemde derse katılımın tespiti zor olmakla birlikte, senkron yöntemde oldukça kolaydır. Katılımcıların ifadelerinden özellikle senkron yöntemde derse katılım oranının artmasının dersin verimliliği açısından olumlu bir etki yaptığı anlaşılmaktadır.

5.3.5. Pandemi Döneminde Yaşanan Temel Sorunlar ve Önerilerin Değerlendirilmesi (Sorun ve Öneri)

Pandemi döneminde zorunlu uzaktan eğitime geçilmesi ile birlikte eğitimde birçok yeni sorun ortaya çıkmıştır. Mülakata katılan muhasebe öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile ilgili beyan ettikleri temel sorunlar sırasıyla aşağıdaki şekilde sayılabilir;

- Alt yapı ve ekipman eksikliği ile internet ve bilgisayara erişim sorunları,
- Uzaktan ölçme-değerlendirme sistemlerinin (online ödev, online sınav vb.) objektif olmaması,

- Eğitimci ile öğrencinin etkileşiminin zayıf olması ve öğrencilerin dersi anlamalarının tespit edilmesindeki zorluklar,
- Derse katılımın az olması,
- Uygulama ağırlıklı derslerde yeterince pratik yapılamaması,
- Öğrencilerin ders çalışmasının yetersiz olması,
- İnteraktif anlatımın yapılamaması,
- Öğrenciye yeterli bilgilendirmenin yapılamaması veya öğrencilerin duyuruları takip etmemesi.

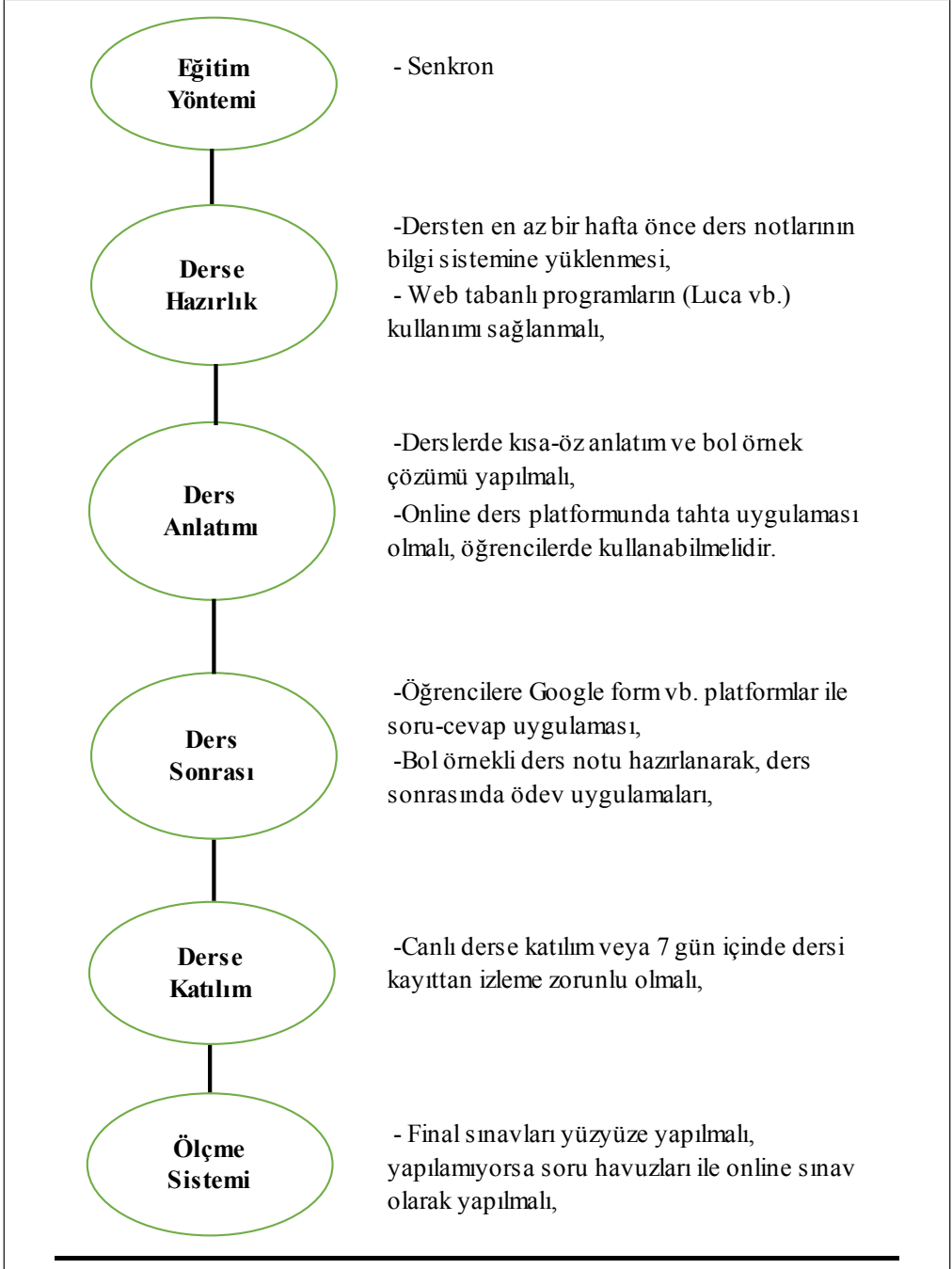
Yaşanan sorunların çözümü ile ilgili olarak ifade edilen çözüm önerileri ise aşağıdaki şekilde sayılabilir;

- Özellikle final sınavları mutlaka yüz yüze yapılmalıdır.
- Derse katılım veya takip zorunlu olmalıdır.
- Online sınavlarda çok sorulu soru havuzları oluşturularak, her öğrenciye farklı soru sorulması sağlanabilir.
- Senkron yöntemde ders notları ders öncesinde sisteme yüklenmelidir.
- Sınıf ortamında tahta başında anlatıma uygun ortamlar hazırlanmalıdır.
- Kamera ile sınav gibi ölçme-değerlendirmeye objektif sistem getirilebilir.
- Derse katılımı artırmak için kısa-öz ve bol örnekli anlatımlar hazırlanmalıdır.
- Öğrencilere ücretsiz internet imkânı sağlanmalıdır.
- Öğrencilere bilgisayarlı muhasebe gibi uygulamalı derslerde pratik yapma imkanı sunulmalı ve web tabanlı programların eğitimine önem verilmelidir.
- Uzaktan eğitim platformu üzerinde tahta geliştirilmeli ve öğrenciler de kullanabilmelidir.
- Platform üzerinde pratik çalışmalar ve kısa sınav uygulamaları geliştirilmelidir.
- Ters-yüz edilmiş öğrenme modeline daha fazla yatırım yapılmalıdır.
- Derslerin sonunda öğrencilere telefon uygulamaları ile sorular sorma yöntemi uygulanabilir.

5.4. Muhasebe Dersleri İçin Uzaktan Eğitim Model Önerisi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler ışığında muhasebe derslerinin uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesinde bir uzaktan eğitim modeli geliştirilmiştir. Sunulan model, eğitim yöntemi, derse hazırlık, dersin anlatımı, ders sonrası çalışmalar, derse katılım ve ölçme-değerlendirme sistemi değişkenleri çerçevesinde Şekil 2’de oluşturulmuştur.

Şekil 2: Muhasebe Dersleri İçin Uzaktan Eğitim Model Önerisi

Tamamen araştırma bulguları üzerine oluşturulmuş olan modelin, muhasebe dersleri için sadece uzaktan eğitimin zorunlu durumlarda uygulanmasının makul olduğu belirtilmelidir. Uygulamanın ve öğrenci ile etkileşimin yüksek düzeyde olması gereken muhasebe derslerinin uzaktan yürütülmesinde önemli zorluklar yaşandığı görülmektedir. Muhasebe derslerini uzaktan eğitim yoluyla yürütmenin zorunlu olduğu durumlarda, akademisyenlerce derslerin Şekil 2’de belirtilen model çerçevesinde önerilen yöntemler kullanılarak takip edilmesinin öğrenmeye olumlu yönde etkileyeceği değerlendirilmektedir.

6. Sonuç ve Öneriler

Yükseköğretim kurumlarının çoğunlukla zorunlu uzaktan eğitim döneminde yani pandeminin ilk döneminde muhasebe derslerinde asenkron ve ders notu yöntemini uyguladıkları dikkati çekmektedir. Sonraki dönemlerde ise, eğitimde daha etkin olarak görülen senkron eğitim yönteminin uygulamaya sokulduğu ve bu sayede de hem genel anlamda hem de muhasebe derslerinde öğrenme veriminin arttığı gözlenmiştir.

Ayrıca uzaktan eğitimde muhasebe derslerinin senkron yöntem ile yürütülmesinde ders notlarının dersten en az bir hafta önceden online ders sistemine yüklenmesinin, derslerde interaktif uygulamaların veya tahta kullanımının ve sınavları daha objektif yöntemler kullanılarak yapmanın öğrenme verimliliğine olumlu etkide bulunacağı ifade edilebilmektedir.

Muhasebe derslerinin uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesinde; öğrencilerin ders katılımının az olması, uygulamalı derslerde pratik yapma imkânının sağlanamaması, ders ortamlarının interaktif eğitime uyumlu olmaması, ölçme-değerlendirme sistemlerinin objektif olmaması ve öğrencilerin yeterli düzeyde ders çalışmaması karşılaşılan temel sorunların başında sayılabilir. Bu sorunların en aza indirilmesi için; derslere canlı katılımın veya bir hafta içinde kayıttan izlenmesinin zorunlu tutulması ve yükseköğretim kurumlarınca bu yönde bir “uzaktan eğitim yönetmeliği” hazırlanması, web tabanlı muhasebe programları kullanılması, online ders platformlarında interaktif uygulamalara yer verilmesi, en azından final sınavının yüz yüze yapılması veya çok soruyu kapsayan soru havuzlarının oluşturulması ile her öğrenciye farklı soru sorulması gibi uygulamalara yer verilmesi önerilmektedir.

Sonuç olarak muhasebe derslerinin uygulama ağırlıklı ve öğrenci ile etkileşimin zorunlu olduğu dersler olmasından dolayı ders anlatımı ve sınavların yüz yüze yürütülmesinin öğrenme verimi açısından daha uygun olduğu, ancak Covid-19 pandemisinde olduğu gibi zorunlu durumlarda muhasebe derslerinin ortaya konulan model çerçevesinde yürütülmesinin öğrenmeye olumlu etkide bulunacağı düşünülmektedir. Gelecek çalışmalarda ise, konunun öğrenciler açısından nitel veya nicel bir yöntem ile ele alınması ve elde edilen sonuçların karşılaştırılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Al, U. & Madran, O. (2004). Web tabanlı uzaktan eğitim sistemleri: Sahip olması gereken özellikler ve standartlar. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 259-271.
- Arat, T. & Bakan, Ö. (2011). Uzaktan eğitim ve uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(1), 363-374.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Chen, C. C., Jones, K. T. & Moreland, K. (2010). Distance education in a cost accounting course: Instruction, interaction and multiple measures of learning outcomes. *The Journal of Educators Online*, 7(2), 1-20.
- Kurnaz, E. & Serçemeli, M. (2020). Covid-19 pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 3(3), 262-288.
- Özer, G., Günlük, M. & Özcan M. (2019). Muhasebe akademisyenlerinin muhasebe eğitiminde uzaktan eğitim uygulamaları kullanımına yönelik algılarının teknoloji kabul modeli çerçevesinde incelenmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 12(1), 65-90.
- UNECCO, (2020). Startling digital divides in distance learning emerge. Erişim Tarihi: 17.10.2020, <https://en.unesco.org/news/startling-digital-divides-distance-learning-emerge>.